

Od których rat odlicza się korzyść leasingodawcy

Obowiązek pomniejszenia wysokości przewidzianych w umowie leasingu a niezapłaconych rat o korzyści, jakie finansujący uzyskał wskutek ich zapłaty przed umówionym terminem i rozwiązania umowy, nie obejmuje rat wymagalnych przed rozwiązaniem umowy (art. 709[15] k.c.)

Tak uznał Sąd Najwyższy w uchwale z 16 września 2015 r., III CZP 52/15.

Pozwany, w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, zawarł z powódką umowę leasingu operacyjnego, której przedmiotem był pojazd marki Scania. W związku z zaprzestaniem przez pozwanego regulowania należności wynikających z zawartej umowy powódka dokonała jej wypowiedzenia, a następnie sprzedała przedmiot leasingu za kwotę 145 000 zł. Korzyść uzyskana przez powódkę tą drogą przewyższyła sumę rat leasingowych nieuiszczonych w trakcie trwania umowy oraz rat, które stały się wymagalne w następstwie jej wypowiedzenia.

Sąd rejonowy oddalił powództwo, uznając, że powódka nie może skutecznie domagać się zapłaty rat leasingowych za okres poprzedzający rozwiązanie umowy, gdyż zostały one – tak jak raty wymagalne po tym zdarzeniu – skompensowane korzyścią uzyskaną w wyniku sprzedaży przedmiotu leasingu. Stosownie do art. 709[15] Kodeksu cywilnego (k.c.) korzyść tę należy odliczyć od łącznej sumy wszystkich niezapłaconych rat, a nie tylko od rat wymagalnych od chwili rozwiązania umowy.

Powódka wniosła apelację, przy której rozpoznawaniu sąd okręgowy powziął wątpliwości, czy obowiązek pomniejszenia wysokości wszystkich przewidzianych w umowie leasingu, a niezapłaconych rat o korzyści, jakie finansujący uzyskał wskutek ich zapłaty przed umówionym terminem i rozwiązaniem umowy, dotyczy także rat wymagalnych przed rozwiązaniem umowy. Tak sformułowane zagadnienie prawne przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu, który powziął uchwałę o treści przytoczonej na wstępie.

Komentarz eksperta

Sylwia Dąbrowska-Pacan, [advokat Warszawa](#), Rödl & Partner

Przez umowę leasingu finansujący (leasingodawca, tu: powódka) zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, nabyć rzecz od oznaczonego zbywcy na warunkach określonych w tej umowie i oddać tę rzecz korzystającemu (leasingobiorca, tu: pozwany) do używania albo użytkowania i pobierania pożytków przez czas oznaczony, a korzystający zobowiązuje się zapłacić finansującemu w uzgodnionych ratach wynagrodzenie pieniężne, równe co najmniej cenie lub wynagrodzeniu z tytułu nabycia rzeczy przez finansującego (art. 709 k.c.). Przepis art. 709[15] k.c. reguluje natomiast sytuację, w której finansujący wypowiada umowę leasingu na skutek okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność korzystający. W takiej sytuacji finansujący może żądać od korzystającego natychmiastowego zapłacenia wszystkich przewidzianych w umowie, a niezapłaconych rat, pomniejszonych o korzyści, jakie finansujący uzyskał wskutek ich zapłaty przed umówionym terminem, i rozwiązania umowy leasingu.

Wątpliwości ujawnione na gruncie rozpoznawanej sprawy dotyczyły kwestii, od jakiego rodzaju rat niezapłaconych przez korzystającego podlegają odliczeniu korzyści uzyskane przez finansującego wskutek zapłaty tych należności przed umówionym terminem i wskutek rozwiązania umowy leasingu. Innymi słowy, chodziło o wyjaśnienie, czy użyte w art. 709[15] określenie „wszystkie przewidziane w umowie, a niezapłacone raty” jest pojęciem zbiorczym, obejmującym raty wymagalne przed wypowiedzeniem umowy leasingu oraz raty, które stały się wymagalne na skutek tego wypowiedzenia, czy też należy rozumieć przez nie jedynie raty wymagalne na skutek rozwiązania umowy.

Sąd Najwyższy w omawianej uchwale stanął na stanowisku, że obowiązek pomniejszenia wysokości należnych rat o wspomniane korzyści nie obejmuje rat wymagalnych przed rozwiązaniem umowy, lecz jedynie raty, których obowiązek zapłaty powstał po dniu rozwiązania umowy. Wypowiedzenie umowy wywiera skutek jedynie ex nunc (na przyszłość), a zatem nie może odnosić się do rat już wymagalnych i podważać skutków prawnych powstałych przed jej rozwiązaniem. Obowiązek zapłaty rat wymagalnych przed rozwiązaniem umowy wynika z zasad ogólnych (art. 709[1], art. 709[13] § 1 k.c.). Przyjęcie odmiennego stanowiska prowadziłoby do wniosku, że termin wymagalności rat już wymagalnych zostaje przesunięty w następstwie wypowiedzenia umowy do chwili jego dokonania. W ten sposób dłużnik uzyskałby dodatkową, niczym nieusprawiedliwioną, korzyść w zakresie obowiązku zapłaty odsetek.

Twierdzenie, że tylko szerokie rozumienie pojęcia „wszystkich przewidzianych w umowie, a niezapłaconych rat” leasingowych może zapobiec sytuacji, w której zakres roszczenia finansującego wobec korzystającego przenosiłby wysokość szkody doznanej na skutek rozwiązania umowy, opiera się na błędnym założeniu, że jedynie wartość rzeczy będącej przedmiotem leasingu wyznacza maksymalny zakres żądania odszkodowania należnego finansującemu. Nie uwzględnia ono uregulowania zawartego w art. 7091 k.c., zgodnie z którym łączna wysokość rat powinna być co najmniej równa cenie lub wynagrodzeniu z tytułu nabycia rzeczy przez finansującego. Tymczasem na łączną wysokość rat składa się nie tylko wartość rzeczy, ale i inne czynniki, np.: koszty poniesione przez finansującego, spodziewany przez niego zysk, struktura popytu i podaży.

Zaprezentowana wykładnia art. 70915 k.c. stawia finansującego w korzystnej sytuacji. Regulacja ta ma bowiem na celu przywrócenie takiego stanu, w jakim finansujący znajdowałby się, gdyby korzystający należycie wykonywał umowę leasingu i nie dał powodu do jej przedwczesnego zakończenia. Przepis będący przedmiotem rozważań dotyczy bowiem skutków majątkowych rozwiązania umowy leasingu na skutek okoliczności obciążających korzystającego i pełni funkcję odszkodowania za szkodę wyrządzoną finansującemu naruszeniem przez korzystającego umowy leasingu, za które on odpowiada. Rozwiązanie takie znajduje także usprawiedliwienie w funkcji ochronnej tej regulacji, uwzględniającej cel umowy leasingu i jego gospodarcze uwarunkowania. Umowa ta pełni funkcje kredytowe. Interes finansującego nie zostaje zatem zaspokojony tylko przez sam zwrot rzeczy w przypadku wcześniejszego zakończenia umowy. Z reguły finansujący jest zmuszony do podjęcia starań o zawarcie kolejnej umowy, ponosi również związane z tym ryzyko.

Nie oznacza to automatycznego przerwania tego ryzyka na korzystającego. Ma on bowiem możliwość odliczenia korzyści, jakie finansujący uzyskał na skutek zapłaty rat przed terminem określonym w umowie leasingu. Pełna kwota ustalonych w umowie, niezapłaconych rat mogłaby przewyższać uszczerbek powstały w majątku finansującego. Taką granicę dopuszczalnej wysokości odszkodowania wyznacza art. 361 § 1 k.c.

Źródło: <http://www.rp.pl/Firma/304159975-Od-ktorych-rat-odlicza-sie-korzysc-leasingodawcy.html>